

Handreiking voor het oprichten van een netwerk voor samenwerking in de eerste 100+1000 dagen van een kind

Samenwerking tussen (aanstaande) ouders en zorg- en
hulpverleners van het medisch, publiek en sociaal domein

Drs. Sushma Munshi & drs. Hiske Ernst-Smelt, juli 2025

Achtergrond

In Rotterdam Delfshaven hebben wij een netwerk opgericht waar mensen met een kinderwens, (aanstaande) ouders, een ervaringsdeskundige, zorg- en hulpverleners en beleidsmakers uit het medisch, publiek en sociaal domein elkaar ontmoeten.

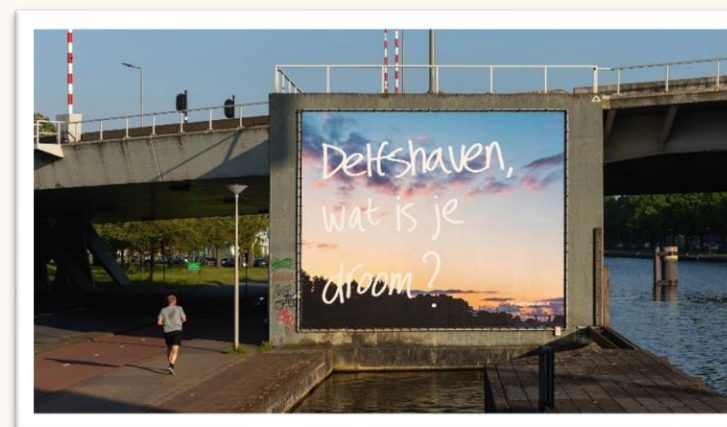
Het doel van de netwerkbijeenkomsten was om gezamenlijk de onderlinge samenwerking en de zorg- en hulpverlening in de periode van preconceptie tot een kind 2 jaar is (de eerste 100+1000 dagen), te onderzoeken en zo nodig te verbeteren. Dit gebeurde door het delen van kennis en ervaringen en door van elkaar te leren. Tussen december 2022 – februari 2025 organiseerden we acht goed bezochte netwerkbijeenkomsten.

Deze handreiking is een hulpmiddel om zorg- en hulpverleners, (aanstaande) ouders en beleidsmakers op weg te helpen om een netwerk te starten. Het bevat praktische handvatten hoe je een netwerk kan opzetten en onderhouden. Voorbeelden uit het netwerk Delfshaven worden gebruikt ter illustratie en inspiratie. Ook wordt verwezen naar materialen die in het [Samen Groeien 010](#) project ontwikkeld zijn en die gebruikt kunnen worden voor het oprichten van een netwerk.

Inhoud

1. Het doel van een netwerk
2. Oprichten netwerk
3. Deelnemers netwerk
4. Betrekken van (aanstaande) ouders
5. Wat doet een netwerk?
6. Coördinator netwerk
7. Organisatie van een netwerkbijeenkomst
8. Borging netwerk
9. Verantwoording
10. Contactgegevens

1. Het doel van een netwerk

Het doel van een netwerk is het verbeteren van de onderlinge samenwerking en de kwaliteit van de zorg- en hulpverlening in de **eerste 100+1000 dagen** van een kind. Dit gebeurt onder andere doordat de deelnemers elkaar en de verschillende organisaties leren kennen. Met elkaar bespreken ze uiteenlopende thema's en wijksignalen. In het netwerk hebben wij ervaren* dat een georganiseerd netwerk, waarin (aanstaande) ouders**, een ervaringsdeskundige, zorg- en hulpverleners en beleidsmakers elkaar regelmatig zien en spreken, de samenwerking versterkt. In het netwerk, zoals wij dat hebben opgericht:

- delen (aanstaande) ouders, ervaringsdeskundigen en zorg- en hulpverleners uit het medisch, publiek en sociaal domein kennis, ervaring en inzichten binnen het netwerk en met hun eigen achterban;
- leren zij van elkaar en bespreken zij samen de huidige en gewenste werkwijze. Samen verkennen ze hoe de kwaliteit van de zorg en/of de organisatie van zorg kan verbeteren om zo bij te dragen aan echte en blijvende verandering in praktijk én beleid;
- werken deelnemers samen aan verbetering van de zorgprocessen en de zorg- en hulpverlening aan (aanstaande) gezinnen, en meer specifiek gezinnen in kwetsbare omstandigheden, zodat de zorg- en hulpverlening door professionals en eventuele informele netwerken beter op elkaar en op de behoeften van de doelgroepen aansluiten.

De term "**eerste 100+1000 dagen**" verwijst naar de periode van preconceptie tot de tweede verjaardag van een kind. Deze periode is cruciaal voor de ontwikkeling van het kind en wordt gezien als de basis voor de gezondheid en het welzijn voor de rest van het leven.

* Bron 1, zie hoofdstuk 9.

** In dit document hanteren we in het vervolg '(aanstaande) ouders' waar we meerdere doelgroepen bedoelen, nl. de mensen die vermeld staan in de tabel op pagina 8.

2. Oprichten netwerk

Het idee om een netwerk te starten kan komen vanuit de praktijk; een of meerdere zorg- en hulpverleners zien mogelijkheden voor het verbeteren van de continuïteit en kwaliteit van zorg- en hulpverlening. Ook zorg- en hulpverleningsorganisaties of Kansrijke Start coalities kunnen behoefte hebben om de onderlinge samenwerking te versterken.

Het starten van een netwerk begint met een gezamenlijke verkenning op verschillende thema's en het verkrijgen van draagvlak. We adviseren zes dingen:

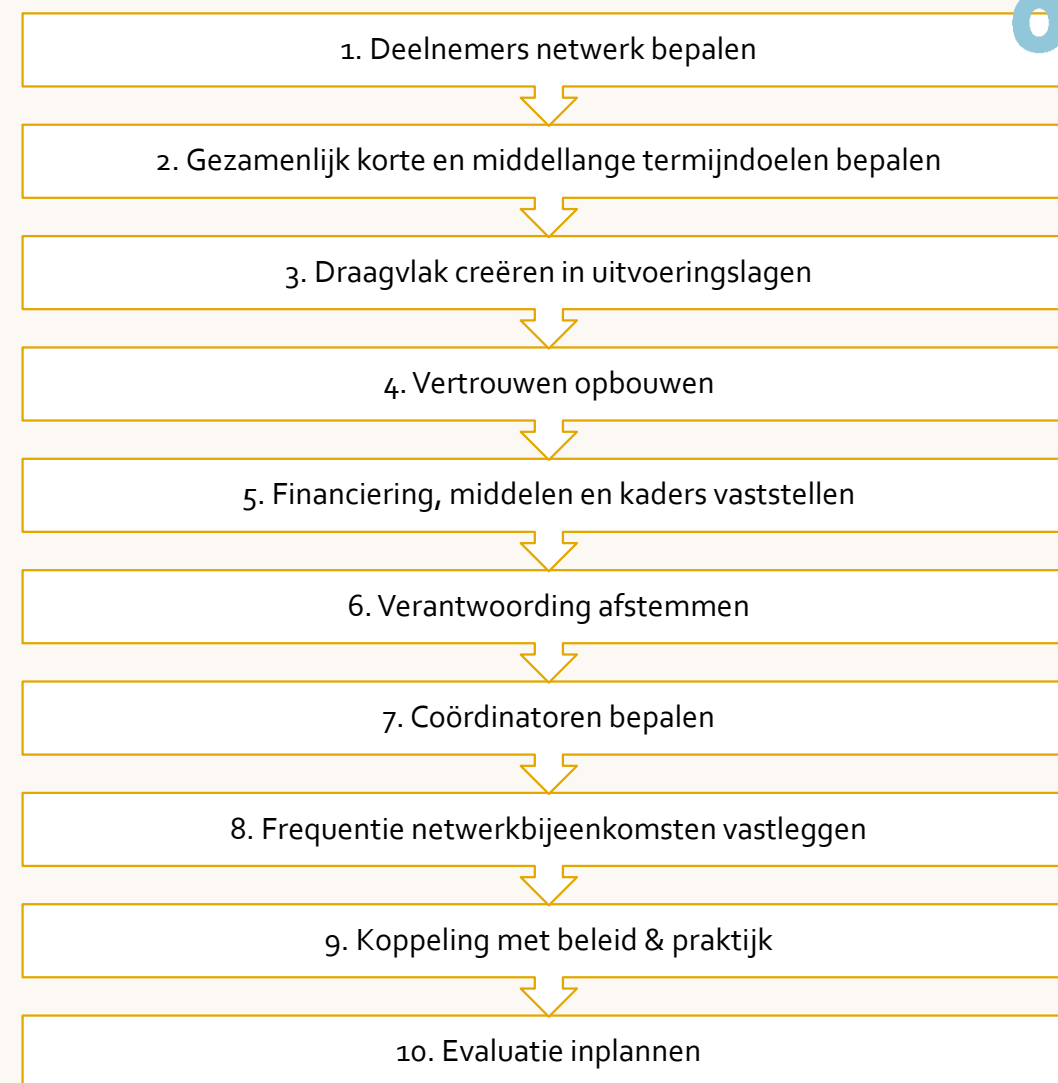
1. breng in kaart welke **bestaande netwerken/overlegstructuren** voor en/of met een zelfde of vergelijkbare doelgroep er al zijn in de gemeente of op wijkniveau en onderzoek of je daarop kunt aansluiten;
2. verken of er een **ouderadviesraad** of vergelijkbaar orgaan is en/of **ervaringsdeskundigen**, die al zijn aangesloten bij bijvoorbeeld de Kansrijke Start coalitie of het Verloskundig Samenwerkingsverband. Peil hun interesse en behoefte aan een netwerk;
3. zorg voor **draagvlak bij en deelname van organisaties die een centrale rol** hebben in de zorg- en hulpverlening in de eerste 100+1000 dagen van een kind, zoals de lokale coalitie Kansrijke Start, Centrum Jeugd & Gezin en de deelnemers van het Verloskundig Samenwerkingsverband;
4. benader de voor het netwerk belangrijke **sleutelfiguren** in de wijk en vraag hen om mee werken aan het oprichten van het netwerk (vorm met hen een kerngroep). Deze sleutelfiguren vervullen ook een belangrijke rol om andere (potentiële) deelnemers te enthousiasmeren;
5. vraag de sleutelfiguren en organisaties wat zij willen bereiken met een netwerk, verken wat hun belangen zijn en beoordeel of deze partijen elkaar in een netwerk kunnen **versterken** bij het bereiken van hun wensen en belangen;
6. doorloop met de groep die het netwerk start de **10 stappen** om een netwerk op te richten.

2. Oprichten netwerk

Het oprichten van een netwerk kan in 10 verschillende stappen gebeuren. Een aantal stappen is in deze handreiking uitgewerkt. Meer informatie is ook te lezen in de publicaties van M. Roest e.a.*

Ook verwijzen we je graag naar de 3 korte kennisclips** waarin onderzoeker Sushma Munshi vertelt hoe je een netwerk kunt oprichten en onderhouden en hoe je samen kunt leren.

De kennisclips staan op de [projectpagina](#) van Samen Groeien 010.

* Bron 3, zie hoofdstuk 9.

** Bron 4, zie hoofdstuk 9.

3. Deelnemers netwerk

Deelnemers aan het netwerk zijn mensen met een kinderwens, (aanstaande) ouders, ervaringsdeskundigen en zorg- en hulpverleners en beleidsmedewerkers, die betrokken (kunnen) zijn in de eerste 100+1000 dagen van een kind. De zorg- en hulpverleners werken in verschillende domeinen: het medisch, publiek of sociaal domein. Ouderbetrokkenheid wordt apart toegelicht in het volgende hoofdstuk.

(Aanstaande) ouders krijgen in de periode voor, tijdens en na de zwangerschap zorg van verloskundig zorgverleners, kraamzorg en Centrum voor Jeugd & Gezin. Deze werken vaak al goed samen. Als er sprake is van sociale of psychische problemen, kan extra ondersteuning nodig zijn. Dit kan komen uit hun eigen netwerk en vaak ook uit het sociaal domein.

Bij de samenstelling van een netwerk is het belangrijk om aan te sluiten bij wat er al in de wijk gebeurt. Zorg dat de sleutelfiguren en de belangrijkste professionals aan het netwerk deelnemen. Het netwerk zal in het begin misschien klein beginnen, maar kan zich door het delen van goede ervaringen steeds meer uitbreiden.

Naast de diverse zorg- en hulpverleningsinstanties zijn er mogelijk ook (burger)initiatieven in de wijk om (aanstaande) ouders en gezinnen laagdrempelig en dicht bij huis te ondersteunen. Als de zorg- en hulpverleners (aanstaande) ouders hiernaar verwijzen, wordt op die manier het sociaal/informele netwerk van de (aanstaande) ouders versterkt. Kennis over en ervaring met deze initiatieven en netwerken is vaak versnipperd aanwezig en wordt juist door de inbreng vanuit het multidisciplinaire netwerk zichtbaar en bekend bij alle zorg- en hulpverleners.

3. Deelnemers netwerk

Hieronder staan per domein de belangrijkste (maar niet uitputtend) potentiële deelnemers aan een netwerk vermeld. Naast (aanstaande) ouders zijn het zijn zorg- en hulpverleners en beleidsmakers uit de verschillende domeinen, die in de eerste 100+1000 dagen van een kind betrokken kunnen zijn.

(Aanstaande) ouders

- Zwangere vrouwen
- (Aanstaande) vaders / partners
- Mensen met een kinderwens
- Ouders met jonge kinderen (tot 2 jaar)
- (Aanstaande) ouders met een verstandelijke beperking, evt. met een begeleider
- Informeel netwerk* rondom de ouder
- Ervaringsdeskundigen

Publiek domein

- Centrum Jeugd & Gezin
- Nu Niet Zwanger
- Gemeente: o.a. armoedebelid en huisvesting
- (Burger) initiatieven in de wijk

Medisch domein

- Eerstelijns-verloskundigen
- Verloskunde ziekenhuis
- Coördinator Verloskundig Samenwerkingsverband
- Psychiatrie ziekenhuis
- Kindergeneeskunde ziekenhuis
- Medisch maatschappelijk werk
- Huisarts
- Kraamzorg
- Psychiatrie- en verslavingszorg

Sociaal domein

- Wijkteam (Moeders van Rotterdam)
- GGZ
- Welzijnsorganisaties, o.a. Buurtwerk
- Ondersteuning vanuit organisaties met religieuze of specifieke achtergrond
- Zorgaanbieders mensen met een verstandelijke beperking
- Organisaties die specifieke doelgroepen ondersteunen, o.a. mensen met beperking en migranten
- Preventief (cursus)aanbod
- Veilig Thuis

* Hiermee wordt de omgeving van een gezin bedoeld, zoals burens, familie, of vrienden.

4. Betrekken van (a.s.) ouders

Ouders uit het Ouderpanel Samen Groeien 010 merkten dat hun ervaringen en aanbevelingen waardevol werden gevonden, vooral als het gaat om het verbeteren van de zorg. Ze vinden het belangrijk dat hun inbreng daadwerkelijk wordt gebruikt om de zorg te verbeteren.

Geleerde les in Delfshaven

Voor het verbeteren van de zorg- en hulpverlening in de eerste 100+1000 dagen is inzicht in de behoeften en ervaringen van mensen met een kindwens en (aanstaande) ouders en wederzijds begrip tussen zorg- en hulpverleners en ouders onmisbaar. Dit kan in een netwerk, waar zowel (aanstaande) ouders, ervaringsdeskundige(n) als professionals deelnemen, gerealiseerd worden.

Hoe kun je (aanstaande) ouders en ervaringsdeskundigen laten deelnemen aan het netwerk?*

- (Aanstaande) ouders voelen zich het meest op hun gemak als een hun eigen zorg- of hulpverleners hen uitnodigt om deel te nemen. Mogelijk is er in de gemeente of in het Verloskundig Samenwerkingsverband al een ouderadviesraad, ervaringsdeskundige of vergelijkbaar initiatief, die je kan benaderen om samenwerking te verkennen.
- (Aanstaande) ouders en ervaringsdeskundigen willen graag deelnemen aan netwerk, liefst onder schooltijd. Stel een vergoeding beschikbaar voor hun tijd, reiskosten en voor oppas.
- Betrokkenheid (aanstaande) ouders en ervaringsdeskundigen werkt het beste als er een centraal persoon is, die regelmatig contact heeft met ouders en hun belangen kan vertegenwoordigen. Dit kan de coördinator van het netwerk zijn, maar kan ook een aparte functionaris zijn. Als het aparte functies zijn, stemmen deze functionarissen af wanneer en hoe ouders/ervaringsdeskundigen uitgenodigd worden, zodat zij niet overvraagd worden.
- Hou in het programma en de discussies tijdens de netwerkbijeenkomst rekening met deelname van (aanstaande) ouders, zowel in taalgebruik als in werkwijze. Zorg voor een veilige omgeving en nodig (aanstaande) ouders actief uit om deel te nemen aan het gesprek, bijvoorbeeld door het inzetten van interactieve werkvormen of werken in kleine groepen.
- Zorg voor deelname van een opgeleide ervaringsdeskundige, die kennis en ervaringsverhalen kan inzetten voor verbetering van kwaliteit van zorg en/of beleid.

* Bron 2, zie hoofdstuk 9.

5. Wat doet een netwerk?

Het netwerk voor (aanstaande) ouders, zorg- en hulpverleners en beleidsmakers die betrokken zijn in de eerste 100+1000 dagen van een kind zorgt dat de deelnemers

- meer kennis van de geboortezorg en de zorg- en hulpverleningsorganisaties in medisch, publiek en sociaal domein krijgen;
- hun onderlinge contacten en/of netwerk kunnen uitbreiden en hun samenwerking versterken en borgen;
- meer op de hoogte zijn van elkaars werkwijze en elkaars visie op vaak complexe casuïstiek die samenhangt met kwetsbare omstandigheden en elkaar daardoor ook meer vertrouwen;
- elkaar beter weten te vinden en naar elkaar verwijzen;
- sneller en beter passende zorg- of hulpverlening kunnen inzetten, waarmee zij continuïteit van de zorg in de eerste 100+1000 dagen verbeteren;
- eerder en beter bekend zijn met de lokale (burger)initiatieven, die (aanstaande) ouders kunnen helpen met wat er in de wijk is aan hulp en steun. Hierdoor wordt het sociale netwerk versterkt;
- zich gezamenlijk kunnen verdiepen op thema's en wijksignalen die hen verbinden.

6. Coördinator netwerk- bijeenkomst

Stel een **coördinator** aan voor het **opzetten, voorbereiden en uitvoeren van netwerkbijeenkomsten**. De coördinator is verantwoordelijk voor het praktisch en inhoudelijk organiseren van de netwerkbijeenkomst.

De coördinatietask kan ook worden verdeeld over 2 personen; een functionaris die een netwerkfunctie heeft en de praktische organisatie doet en de andere functionaris is verantwoordelijk voor het inhoudelijk programma van de bijeenkomst.

De coördinator benadert **sleutelfiguren** en **professionals met een netwerkfunctie om deel te nemen**. Deze personen zijn vaak intrinsiek gemotiveerd voor het bouwen van een netwerk en kunnen collega's/hun netwerk enthousiasmeren om deel te nemen. Daarnaast onderhoudt de coördinator contact met de **(aanstaande) ouders en/of de ouderadviesraad** om actieve deelname aan het netwerk te stimuleren en te realiseren.

De volgende pagina geeft een overzicht van de verschillende werkzaamheden die de coördinator kan uitvoeren.

Deelnemers van het netwerk Delfshaven gaven aan dat zij zelf vooral een inhoudelijke bijdrage willen leveren tijdens bijeenkomsten:

- Informatie en ontwikkelingen delen over eigen vakgebied, professie, organisatie
- Vertegenwoordigen (belangen van) hun eigen doelgroep
- Toelichten behoeften en ervaringen van hun eigen patiënten
- Casuïstiek bespreken

6. Coördinator netwerk- bijeenkomst

Werkzaamheden coördinator netwerk

- Voorbereiding netwerkbijeenkomst
 - Plannen van datum, tijd en locatie
 - Opstellen agenda/programma bijeenkomsten
 - Versturen vooraankondiging, uitnodiging en eventuele herinnering
 - Beheren lijst met contactpersonen
 - Bijhouden deelname per bijeenkomst ten behoeve van rapportage en zicht op voldoende continuïteit en inbreng van de deelnemende organisaties en professionals
 - Sprekers en/of deelnemers vragen om presentatie te geven
 - Vergoeding regelen voor deelnemende (aanstaande) ouders
- Programma
 - Voorzitterschap van de netwerkbijeenkomst
 - Verzamelen (tijdens bijeenkomst) van te bespreken onderwerpen
- Communicatie en contacten
 - Opstellen en verspreiden sociale kaart met alle contactgegevens
 - (laten) opstellen en verspreiden kort verslag en documenten
 - Verzorgen externe communicatie over netwerkbijeenkomsten
 - Contact met coördinator Ouderadviesraad of (aanstaande) ouders
- Evaluatie, ontwikkeling netwerk en afstemming
 - Regelmatige evaluatie op gestelde doelen, juiste deelnemers en programma
 - Visievorming en uitwisseling kennis en ervaringen met andere netwerkcoördinatoren, netwerkregisseurs van andere wijken en/of de Kansrijke Start coalitie
 - Bijhouden of de juiste deelnemers/organisaties zijn aangesloten voor de te bespreken thema's of signalen en indien nodig hierop actie ondernemen

7. Organisatie van een netwerk-bijeenkomst

Praktische voorbereiding bijeenkomst

- **Duur bijeenkomst:** 1,5 uur (exclusief inloop)
- **Frequentie:** 1 keer per kwartaal, maak een jaarplanning
- **Locatie:** op een vaste, laagdrempelige centrale locatie in de wijk, eventueel incidenteel afgewisseld met een digitale bijeenkomst
- **Ondersteuning:** zorg voor een groot scherm
- **Catering:** zorg voor een kopje thee en koffie met eventueel wat lekkers erbij
- **Deelnemerslijst:** zorg voor een lijst met alle contactgegevens van de deelnemers. Deze is handig voor het versturen van uitnodigingen, maar kan ook het begin zijn van een sociale kaart
- **Uitnodiging:** verstuur tijdig een duidelijke agenda, zodat verwachtingen helder zijn en laat deelnemers tijdig aan- en afmelden
- **Deelname (aanstaande) ouders en/of ervaringsdeskundigen:** neem van te voren contact met hen op om hen te informeren over het programma en de werkwijze

7. Organisatie van een netwerk-bijeenkomst

Werkwijze tijdens de bijeenkomst

- Zorg voor voldoende variatie; zowel in thema's en programma als in werkwijze/methodes:
 - zorg voor interactie en maak gebruik van creatieve werkmethoden, filmmateriaal en presentaties
 - laat deelnemers kort vertellen over hun werk/zorgaanbod of een ingewikkelde casus
 - maak gebruik van 'story telling'* voor bewustwording en inspiratie
 - maak afspraken hoe deelnemers hun collega's informeren over de (resultaten uit de) netwerkbijeenkomsten, bijvoorbeeld via werkoverleg en mail.
- Maak gebruik van de ontwikkelde materialen van Samen Groeien 010, zoals de AI-filmpjes, kennisclips en infographics.
- Nodig aanwezige (aanstaande) ouders en ervaringsdeskundigen actief uit om deel te nemen tijdens de bijeenkomst en zorg voor veilige omgeving.
- Maak afspraken over deelname om continuïteit te waarborgen, over het delen van (vertrouwelijke) informatie en bouw evaluatiemomenten in.

* Storytelling is het vertellen van verhalen om een bepaalde boodschap over te brengen of een emotionele verbinding te creëren.

8. Borging netwerk

Het onderhouden en duurzaam borgen van een netwerk is een voorwaarde voor het behouden van continuïteit, blijvend verdiepen van kennis en verbeteren van samenwerking.

Hiervoor is al beschreven dat het aanstellen van een **coördinator**, het **betrekken van sleutelfiguren/ambassadeurs**, deelname van **ouders/ervaringsdeskundigen** en hebben van een gezamenlijk doel essentiële voorwaarden zijn voor een goed werkend netwerk. Ook **periodieke evaluatie en reflectie** is belangrijk om tijdig te kunnen bijsturen.

Duurzame borging op organisatie- of systeemniveau wordt bereikt door:

- te zorgen dat deelname van professionals en organisaties aan het netwerk onderdeel is van **samenwerkingsafspraken op Kansrijke Start en/of Verloskundig Samenwerkingsniveau**. Dit vergroot de continuïteit en verantwoordelijkheid van partijen om deel te nemen en/of elkaar hierop aan te spreken. Ook kan Kansrijke Start praktijkverbeteringen initiëren en naar het netwerk overbrengen of andersom;
- de doelen van het netwerk af te stemmen met bestaand of te ontwikkelen beleid. Zorg daarom ook voor **deelname van zowel professionals als beleidsmedewerkers en managers**;
- het realiseren van **goede samenwerking op alle niveaus**, zowel in de praktijk als in het beleid. Het is belangrijk dat zorg- en hulpverleners, informeel netwerk, ervaringsdeskundigen, managers en beleidsmakers (gemeente) goed met elkaar overleggen en samenwerken. Alle lagen binnen een organisatie moeten elkaar blijven informeren. Alleen zo kun je echt iets veranderen in beleid én in de praktijk;
- het inzetten van **structurele middelen**; zowel inzet van professionals/deelnemers als financiële middelen, waardoor een coördinator aangesteld kan worden en (aanstaande) ouders en het gebruik van een ruimte vergoed kunnen worden.

9. Verantwoording

De inhoud van deze handreiking en de aanbevelingen zijn gebaseerd op kennis, resultaten en praktijkervaringen met het organiseren van het netwerk Samen Groeien 010 in Delfshaven (2022 – 2025).

Daarnaast gebruikten wij de volgende bronnen:

1. Resultaten vragenlijstonderzoek evaluatie netwerk, n=14 (jan. – febr. 2025, niet gepubliceerd)
2. Ervaringen en adviezen van het Ouderpanel Samen Groeien 010 aan zorg- en hulpverleners in de preconceptiezorg en de eerste 1000 dagen. HJM van Heijningen-Tousain, SC Raghoenath-Munshi, HE Ernst-Smelt en het Ouderpanel Samen Groeien 010 (maart 2025)*
3. Literatuur:
 - Kennissynthese Netwerken en Samenwerking [...]. M Roest (2023)
 - Kennissynthese Netwerken voor zorgverbetering [...]. D van der Smissen, M Roest, A Weggelaar-Jansen (2023)
4. Kennisclips over netwerken. SC Raghoenath-Munshi (juni 2025)*

* Deze documenten zijn gepubliceerd op www.sociale-verloskunde.nl.

10. Contact-gegevens

SAMEN GROEIEN 010

Heb je vragen of wil je meer weten:

- samengroeien010@erasmusmc.nl
- www.sociale-verloskunde.nl

© S.C. Raghoenath-Munshi, drs. H.E. Ernst-Smelt, J.W.M. Weggelaar-Jansen en H.H. Bijma, juli 2025

Dit onderzoek werd mogelijk gemaakt door ZonMw en onze samenwerkingspartners:

